

**R.P. Francisci Svarez Granatensis E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Primarij
at[que] Emeriti olim Professoris Tractatvs Qvinqve, Ad
Primam Secvndae D. Thomae**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1629

3. Vtrum humana voluntas debeat conformari diuinæ volenti alia objecta
extra actus ipsius voluntatis.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94065](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94065)

VIII.
4. Assertio.

Vltimo dicendum, voluntatem humanam non debere conformari voluntati diuinæ sibi aliquid permittenti; sed aduertendum est quod dixi, aliud esse loqui de permissione, aliud de permissio; permissio enim non est actus voluntatis humanæ, sed est obiectum aliud voluntatis diuinæ efficacis duo includens, scilicet concursus necessarium ad actum posituum peccati, quem Deus vult dare quātum est de se, & negationē alterius auxiliij, vel pudentie, quia Deus posset talē actum impedire, & non vult: & quoad hanc permissionem potest, & fortasse debet voluntas humana conformari diuinæ, si homini constet Deum efficaciter velle talem permissionem, sed hoc non spectat ad præsentem, sed ad sequentem sectionem: nam eadem est ratio de hac permissione, quæ est de alijs obiectis, quæ non sunt actus voluntatis nostræ: nam hæc permissio, vt dixi, non est humanæ voluntatis. Conclusio ergo intelligitur de actu permissio, & sic est manifesta, quia Deus volendo permittit e talem actum ex vi huius voluntatis, non vult actum ipsum, non solum actu efficaci, imo nec inefficaci, quia fieri potest, vt nullo modo talis actus illi placeat: ergo talis voluntas nullam potest inducere obligationem conformitatis ad ipsam, quin potius si actus permissus ex se malus sit, malè faciet voluntas se conformando huic permissioni quoad actum permissum, imo omnis malitia voluntatis humanæ in hoc consistit.

IX.
Obiectio.

Sed contra. Nam hæc voluntas permissiua Dei includit voluntatem efficacem ipsius actus permissi, quoad posituum, seu materiale eius, vt dicunt, imo multi putant necessariam esse voluntatem Dei efficacem prædeterminentem talem actum pro materiali: ergo si homini constet de hac diuina voluntate permittente, non potest non conformari illi saltem quoad materiale actum. Respondetur assumptum esse falsum, & contrarium, vt existimo diuinæ bonitati, nam id quod dicitur materiale in actu peccati est voluntas mentiendi, furandi, &c. Quod plane repugnat voluntati diuinæ, & reuera si Deus id ita vellet, & homini de hoc constaret, non video, quo modo peccaret in hoc se conformando tali voluntati Dei. Respondetur ergo negando assumptum: nam voluntas permittendi tantum includit illa duo supra explicata, quæ potest Deus velle etiã efficaciter non velle actum permissum in seipso maximè prius ratione, quam præciet hominem illum operaturum, sed de hac re latius alibi.

SECTIO VLTIMA.

Utrum humana voluntas, vt recta sit, debeat conformari diuinæ volenti alia obiecta extra actus ipsius voluntatis.

I. IN primis supponendum est ex Durand. in 1. d. 48. q. 2. aliud esse nõ discordare à voluntate diuinæ, aliud positiuè illi conformari. Nam hoc secundum requirit actum, quo voluntas humana velit id, quod Deus vult: illud autem primum sufficit, vt voluntas non habeat actum repugnātem: hic ergo præcipuè inquirimus, utrum voluntas humana teneatur non repugnare diuinæ, & consequenter ex hypothesi, & suppositione, quod velit habere actum circa id quod Deus vult, utrum teneatur habere actum, quo conformetur: nam absolutè, & simpliciter certum est non obligari hominem ad positiuam conformitatem

ex vi huius voluntatis diuinæ, quia licet homo sciat Deum aliquid velle, potest sine peccato nullum actum voluntatis habere, quia nec Deus, per illam voluntatem illum obligat, neque ex intrinseca rei natura, vel obiecto oritur talis obligatio.

Secundo statuendum est sermonem esse de efficaci voluntate diuina, quia de inefficaci est certum nullam esse obligationem conformitatis ad illam, vt à fortiori patet ex dictis præcedenti quæst. conclus. 3.

Tertio. Conteniunt Doctores quæstionem solum esse posse de conformitate in obiecto materiali, nam in formali certum est non posse voluntatem humanam honestè discrepare à diuina, quia ratio volendi in Deo semper est iustissima: & ideo illa, vt sic, non potest rectè displicere voluntati humanæ, quin potius omnis actus honestus voluntatis humanæ hoc ipso est conformis diuinæ voluntati in voluto formali, vt D. Thomas hic significauit, non quia necesse sit, vt proximè fiat propter Dei gloriam, vt Durandus intellexisse videtur, & ideo illud impugnat, neque etiã, quia oportet esse actum humanum, aut imperari à charitate, sed quia necesse est, vt fiat sub aliqua ratione honestatis, quæ Deo placeat, & quia inde fit, vt de se tendat in Dei gloriam: superest ergo agendum de conformitate solum in voluto materiali.

In qua quæstione sunt duæ opinionēs. Prima negat teneri hominem ad hanc conformitatem, imo aliqui sentiunt interdum, & sæpe non esse negatiua licitam. Hæc existimatur esse opinio D. Thomæ 1. 2. q. 19. art. 9. & 10. & q. 23. de Veritate artic. 7. & 8. & in 1. d. 48. art. 4. vbi Richard. art. 1. q. 1. problematice vtrumq; defendit, citatur etiã Durand. q. 5. num. 14. Sed si considerentur, quæ dicta sunt, potius indicat contrarium n. 15. in fine: in hanc verò sententiam inclinatur Marfil. q. 47. art. 2. & alij antiqui. Fundamentum est, quia sola voluntas præceptiua Dei obligat hominem, sed quāuis Deus aliquid velit, non ideo præcipit homini, vt ipse idem velit, quia illa voluntas nullo modo versatur circa præceptum homini imponendum: ergo, &c. Et hinc potest concludi, hanc conformitatem aliquando homini non licere, quia interdum obiectum tale est, quod respectu hominis non deceat, nec sit illi amabile, sicut enim dixit Augustinus in Enchiridio cap. 100. quem imitatur Anselmus lib. de similitudinibus aliquid Deum velle, quod non congruit homini velle, voluit enim Deus passionem Christi, quam non debuerunt velle Iudæi, vt notauit Magister in 1. dist. 48. cap. 3. & 4.

Secunda opinio est teneri hominem ad conformandam voluntatem suam tum diuinam etiam in voluto materiali: si Deus illud efficaciter vult, ita sentit D. Thom. in 1. d. 48. art. 4. vbi dicit voluntate deliberata debere hominem consentire huic diuinæ voluntati si sibi nota sit, interdum vero excusari propter ignorantiam. Idem si attentè legatur, sentit in alijs locis citatis, & Bonau. in 1. dist. 48. vbi idem sentit hic q. 2. Egidius etiam q. 2. Albertus art. 23. & 4. Scotus, Gregor. Gabriel ibi, & lectione 68. & 69. in Canonem, Alexander Alensis 1. parte quæstione 41. membro 4. & 5. Altifiodorus libro tertio, summa tractatu 1. cap. 13. q. 28. Fundamentum est, quia diuina voluntas est regula omnis bonæ voluntatis, & quia discordare ab hac diuina voluntate, esset diuinæ voluntati absolutè contradicere, quod est per se malum, sed, vt existimo, inter has opinionēs non est magna diuersitas, nec esse potest.

Dicendum ergo primò. Si hoc certo constet, Deum

Primus conclusio.

Deum aliquid efficaciter velle, siue voluntate prædefiniēte, siue consequente præscientiam alterius rei, non potest humana voluntas actu absoluto & efficaci discordare à diuina voluntate. Patet ex dictis dubitatione præcedenti, quia stante illa diuina voluntate impossibile est non fieri, quod Deus vult, sed voluntas humana non potest efficaci actu tendere in id, quod hic, & nunc omnibus pensatis repræsentatur, vt impossibile; ergo. Confirmatur, quia hac ratione non potest voluntas humana absoluto actu velle, vt non fuerit, quod factum est, quia iam illud repræsentatur, vt impossibile, hinc optimè dixit Augustinus 21. de Ciuitate capite vigesimo quarto, si Ecclesiæ constaret in particulari aliquem hominem diuina voluntate esse exclusum à regno, non posset pro illo orare.

VII.

Sed quæres, quomodo potest homini de hac diuina voluntate constare. Respondent aliqui, constare ex effectibus, quia quidquid fit, Deus vult fieri. Antea vero, quam videri non potest constare, nisi ex diuina reuelatione; sed aduertendum est effectum interdum provenire ex sola voluntate permittente, præsertim si sint morales, & defectuosi, ideoque non semper satis esse id ad manifestandam hanc Dei voluntatem; quamquam hoc ipso, quod facti sunt, & vt sic repræsentantur, non possit iam voluntas humana actu efficaci velle, vt non sint pro eo tempore, quo facti esse cognoscuntur, quia illud est impossibile. nam, vt Aristoteles dixit, res quando est, necesse est esse: potest autem voluntas velle, vt non durè, si illud est possibile, quia nulla tunc est repugnàtia, quoad hoc, si quoad futuram durationem, non manifestatur voluntas Dei per effectum, & vt nunc factum: sola ergo diuina reuelatio est quæ certo, & infallibiliter ostendit hanc Dei voluntatem; & adhuc in illa oportet aduertere, præsertim si sit de aliquo peccato futuro, vel datione regulariter esse intelligendum in sensu conditionato, vel comminatorio, nisi aliud distinctè, & expressè contineatur in ipsa reuelatione, quod optimè declarat D. Thomas q. 23. de Veritate art. 8. ad 2.

VIII.

Atque ex hac conclusione colligitur inuitem esse quæstionem, an liceat homini efficaci actu voluntatis suæ discordare in materiali voluto ab efficaci actu voluntatis diuinæ: aut enim nota est homini voluntas Dei, aut non, si non est nota, rectè potest discordare, sic enim homo saepe intendit consequi, quod Deus non vult dare, & ratio est, illud tunc consideratur, seu repræsentatur, vt possibile, quia consideratur secundum se, & non vt subest diuinæ voluntati, & sub ea ratione potest proponi, vt honestum: sic Abraham statuit occidere filium, & Dauid ædificare templum Dei, quæ tamen Deus nolebat: & in ipsis sanctis Angelis contingit reperiri huiusmodi voluntatis modum, vt colligitur ex Danielis cap. 10. si autem homini est nota hæc voluntas Dei, non potest illi resistere per voluntatem efficacem: ergo non habet locum quæstio de licito, vel illicito: addo tamen si per impossibile posset homo habere huiusmodi voluntatem, fore intrinsecè malam, & illicitam, vt à fortiori patebit ex sequenti assertione.

IX.

2. Conclusio

Dico ergo; supposita prædicta Dei voluntate ex scientia eius nota, non licet homini simplici affectu desiderare, vt talis Dei voluntas non impleatur, atque in hoc sensu non licet discordare à prædicta voluntate Dei in obiecto materiali. Hic est sensus posterioris sententiæ, & est euidentis ex sola terminorum explicatione, nam hic affectus est directè repugnans efficaciz diuinæ

Suarez in primam secundam D. Thomæ.

voluntatis. Vnde vel formaliter, vel virtute includit hunc sensum compositum, licet optare vt quod Deus vult efficaciter, non eueniat: hoc autem velle, & appetere desiderio etiam simplici est intrinsecè malum, quia est directè appetere aliquid repugnans diuinæ perfectioni, scilicet vel quod eius voluntas non sit efficaciz, & omnipotens, vel certe, quod mutabilis sit: deinde, quia hic affectus est directè contrarius efficaci voluntati diuinæ, quia appetit contradictorium eius, quod Deus absolute vult, vnde inuerrit totum ordinem diuinæ prouidentiz, & illam quantum in se est, destruit. Neque contra hoc obstat ratio in principio posita, quia hæc diuina voluntas intrinsecè, & natura sua inducit obligationem non repugnandi illi prædicto modo, & consequenter secum assert voluntatem Dei præceptiuam, saltem præcepto negatiuo, quia Deus vult obligare hominem ad non repugnandum dicto modo huic diuinæ voluntati, & hic etiam patet, quod paulo ante dicebam, etiam si per impossibile posset voluntas humana habere voluntatem absolutam contrariam huic diuinæ voluntati cognitæ, illam fore intrinsecè malam, quia esset destructiua efficaciz diuinæ voluntatis, eiq; directè contraria ex modo tendendi, & ex obiecto materiali.

X.

3. Conclusio

Dicendum vltimo. Etiam si homo sciat Deum aliquid velle efficaciter, potest licite affectu simplici discordare ab hac diuina voluntate in materiali obiecto secundum se considerato: hic est sensus prioris opinionis, & est omnino certus, vt satis probat exemplum Christi Domini: imo, & ipse Deus, vt Deus est, qui simul simplici affectu vult salutem eius, quem alia absoluta voluntate vult damnare. Ratio etiam saepe tacta est euidentis, quia hæc voluntas, vt sic, non est contraria diuinæ voluntati: nam potius formaliter, vel virtute includit conditionem, si Deus id veller, aut si aliunde non repugnet, quam significauit Christus Dominus illis verbis: si fieri potest, & illis, Pater si vis, vnde statim concludit, Non mea voluntas, sed tua fiat: & in superioribus conclusum est simplicem affectum vnus obiecti, & voluntatem efficacem contrarij obiecti non esse repugnantem etiam in eadem voluntate: ergo ex hoc capite hic affectus non est malus, & alioqui potest habere honestam rationem ex parte obiecti, & finis, vt per se constat: ergo, &c.

XI.

Sed obici solet illud 1. Regum 16. vbi Deus reprehendit Samuelem, quia lugebat Saulem quem Deus reprobaauerat. vsque quo tu luges Saulem, &c. Etenim ibi Samuel discordabat à prædicto modo tantum à diuina voluntate. Respondetur omnibus aliquibus expositionibus illam non fuisse tam reprehensionem, quam apertiolem reuelationem diuinæ decreti, Samuel enim nondum intellexerat, an Deus voluntate definita, vel comminatoria tantum Saulem proiecisset, & ideo ita Saulem lugebat, & Deum deprecabatur, vt reuera impenderet veniam: Deus autem ibi declarat suam voluntatem fuisse absolutam, & definitam, & ita monuit Samuelem, ne lugeret Saulem prædicto modo, non tamen prohibuit quominus contristari posset de malo Saulis secundum se considerato.

XII.

Sed quæritur vterius, an non solum possit homo licite hoc modo discordare à diuina voluntate, sed etiam reueatur ita dissentiri? Aliqui ita in re sentiunt, vt Abulens. Iosue 2. quest. 28. & Iudic. 3. quest. 2. & indicant Bonauentura, Gabriel, & alij. Quæ opinio ad summum intelligenda est de præcepto negatiuo, quia hi simplices affectus, per se loquendo non cadunt in præceptum sal-

D d

tem

tem in ordine ad futuros euentus, quia non sunt operatiui intelligi autem potest, vt cadat in preceptum, non habere actum positium, quo voluntas simplici affectu velit id, quod est malum proximi, & ex hoc capite potest intelligi preceptum non se conformandi tam diuina voluntate in obiecto materiali. Dico tamen etiam quoad hoc non esse absolutum preceptum, sed considerandum esse motiuum talis affectus, nam si quis velit id, quod Deus vult sub eatione, vel facta hypothesi, quod Deus id vult, vel propter hunc finem, vt voluntas diuina impleatur, numquam est prohibitus talis affectus, etiam si obiectum materiale eius sit extrema damnatio, quod Deus non vult nisi sub ratione iustitiae punitivae ex praesentia peccati finalis: si autem motiuum fuerit honestum, tunc affectus erit malus, non propter conformitatem cum diuina voluntate, sed aliunde, quod est per accidens.

XIII.

Atq; idem respondendum est ad aliam interrogationem quae fieri solet, esto non sit necessarium, an sit melius conformari hoc modo per actum simplicem cum diuina voluntate? Respondetur posse esse melius interdum, interdum, vero non iuxta diuersa motiua, seu fines, qui occurrere possunt, nam quando nulla occurrit specialis ratio honesti, quae moueat voluntatem ad huiusmodi simplicem affectum materialiter diuersum à diuino decreto, melius erit non habere illum. Item si homo intelligat ex huiusmodi affectu fore retardandum ab executione diuinae voluntatis, interdum vero non sequitur hoc incommodum, & occurrit honestissimum motiuum ad habendum illum affectum, & tunc erit melius habere illum sicut fuit in Christo Domino, & in Beata Virgine, quando dolebat de Christi morte, quam Deum decreuisset sciebat.

DISPUTATIO XII.

De proxima regula bonitatis, & malitia humanorum actuum, quae est recta ratio, seu conscientia.

I doctrina haec de conscientia ad singulas res morales applicanda esset, in immensum cresceret: sed hoc non potest exactè fieri, nec sine magna confusione, quia oportet fere omnes materias morales

Theologiz euoluere, quae ex propriis principiis, & circumstantiis pendunt: simul ergo consulemus, & ordini doctrinae, & breuitati temporis, generales regulas, & principia huius materiae tradendo.

SECTIO I.

Quid sit conscientia.

I. v. *Sequentia.*

PRIMA opinio est esse aliquid ad voluntatem pertinens, scilicet aut bonam inclinationem voluntatis, aut operationem voluntatis, huic inclinationi conformem, vel disformem. Ita Henricus quodlibeto 1. quae. 18. quem ex parte sequitur Durandus in 1. distinct. 39. quae. quarta. Fundari potest in locutionibus communibus, & proprietariis, quae conscientiae tribuuntur, dicitur enim conscientia mundari ad Hebraeos 11. quod est

proprium voluntatis, quae per peccatum maculatur. Dicitur conscientia bona, 1. ad Timoth. 4. & inquieta ad Tit. 1. Inquieta sunt eorum mens, & conscientia, ubi etiam à mente distinguitur, & communiter ita loquimur habere hominem bonam, vel malam conscientiam, quae sunt proprietates propriae voluntatis.

Secunda opinio, & communior Theologorum ponit illam in intellectu, & in hoc est magna varietas, nam Scotus in 2. d. 39. dicit esse habitum, vel syndereis, vel scientiam, vel prudentiam, D. Thomas vero prima parte quae. 79. artic. 13. dicit esse actum: existimo tamen totam quaestionem esse positam in aequiuocatione vocis: vt verò sciamus, in qua significatione in hac materia loquendum est,

Dicendum primo conscientiae nomen iuxta frequentiore vsum significare aliquid pertinens ad intellectum. Ita Scholastici statim citandi, & Patres, quos D. Thomas supra refert, Basiliius in principio Proverbiorum, vocat conscientiam naturale iudicatorium animae, Damascenus secunda libro, capite duodecimo, vocat legem in intellectu nostro, Hieronym. Ezech. 1. vocat syndereis scintillam conscientiae: syndereis autem ad intellectum spectat, Origenes libro secundo, ad Bonauent. conscientiam vocat spiritum correctorem, & paedagogum animae, similia quae reperies in aliis, praesertim in Hugone & Bernardo: colligi etiam potest ex illo ad Romanos 14. Quod non est ex fide peccatum est, ubi nomine fidei conscientia significatur, vt Ambrosius, & alij communiter exponunt, & significat Innocentius 3. in capite vltimo de prescriptionibus & Gratianus 28. quaestione prima, cap. omnes. §. ex his, & de poenitentia distinctione tertia, cap. quarit. §. illud autem. Denique probari potest ex communi modo loquendi Scripturae, & effectibus, qui conscientiae tribuuntur, Ecclesiast. 7. scit enim conscientia tua, & Genes. 43. Non est in nostra conscientia quid posuerit id est, nescimus. Paulus ad Romanos 2. Testimonium illis reddente conscientia ipsorum, testificari enim est potentiae intelligentis, non vero voluntatis quae caeca est, & cap. 9. Testimonium mihi praebente conscientia mea: 1. ad Corinthios cap. 12. alibi dicitur conscientia accusare, dirigere, & similia, quae ad intellectum sine dubio spectant.

Dicendum secundo conscientiae nomen aequiuocum esse, & interdum habitum, & interdum actum intellectus significare: frequentius tamen, & magis proprie actum significare. Tota conclusio sumitur ex D. Thoma supra prima parte, & in 2. distinct. 24. quaestione secunda, articulo quarto. Vbi praeter habitum, & actum dicit interdum significare obiectum, quomodo dicimus aperire conscientiam in confessione, id est, id quod conscientiam in homine accusabat, sic etiam dicitur bona, vel mala obiectiue, addit etiam idem D. Thomas quaestione 17. de veritate articulo primo, interdum etiam significare intellectum ipsum, licet magis improprie, quomodo intelligi potest id quod dicitur lumen conscientiae non extinguere, quia licet non semper sit in actu, vel habitu, semper tamen manet lumen rationis, quod suis temporibus vrget. Idem D. Thomas in 2. distinctione 39. quaestione tertia, articulo primo, Bouaurentura articulo primo, quaestione prima, Richardus articulo 2. quaestione 1. & 2. Gabriel artic. 2. conclus. 5. & 6. Durandus quae. 4. Capreolus quae. 1. Alentis secunda parte quae. 77. & quaestione 137. membro 3. & 4. Neque oportet aliud addere, praeter vsum sapientum, sicut patet vltima pars conclusionis, quae etiam probatur ex effectibus enumerationis, nam testificari proprie fit per actum intellectus, & multo magis obli-